

In memoriam Gegus Ernő

Gegus Ernő

1921-2006

2006. szeptember 19.-én, a Pasaréti Református Egyház Torockó téri Gyülekezetének templomában, nagy szeretettel, hálával és emlékezéssel, búcsúztatták el népes családjának, rokonságának tagjai, továbbá barátai, pályatársai, volt munkatársai, tanítványai Gegus Ernő címzetes egyetemi tanárt, az atomspektroszkópiai tudomány világszerte ismert, úttörő kutatóját, számos fémipari és kohászati szinképelemző laboratórium nemzetközi hírnevű szakértőjét, tanácsadóját.

1921. december 24.-én született Budapesten. Vegyész mérnöki oklevelét a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen 1944-ben szerezte meg, majd az Egyetem Elektrokémiai Tanszékén tanársegédként kezdte meg munkáját .

Rövid katonai szolgálata után szovjet fogságba, majd munkatáborba vitték, ahonnan sok viszontagsággal és betegséggel is terhelt évek után, csak 1950 utolsó napjaiban érkezett haza.

1951-ben a Műegyetem Általános és Analitikai Kémiai Tanszékén, a MTA kutatócsoportjának tagjaként kezdte meg kutatómunkásságát. Lelkes, fáradhatatlan munkával, az akkor hozzáférhető eszközökből szerelt fel és indított el a háború alatt kifosztott és szinte porig súlytott tanszéken, egy akkor minden tekintetben korszerű atomemissziós spektrográfias laboratóriumot a kutatás és egyetemi oktatás számára. Kutató fejlesztő munkájának jelentős, korai eredménye volt az Erdey-Gegus-Kocsis-féle porlasztó megalkotása (1954), melynek segítségével oldatok összetételének vizsgálatára alkalmas, u.n. oldatos szinképelemzési módszerek kidolgozása vált megvalósíthatóvá.

Az 1956-os forradalom után, a megtorlás kezdetén, izgatás koholt vádjával letartóztatták, 6 hónapi börtönre ítélték, és bebörtönözték. Kiszabadulása után az Egyetemen nem folytathatta munkáját, a Vasipari Kutatóban kapott állást. Itt ugyancsak spektrográfias laboratóriumot szerelt fel és indított el, majd feltalálóként részt vett az első hazai vas és acél etalonok előállításának kidolgozásában, és a gyártás megvalósításában. A Kutatóban való tartózkodás során dolgozta ki—világviszonylatban is elsőként— a szilárd anyagok homogenitásának mennyiségi meghatározására alkalmas eljárását (1970).

1970-től kezdve, meghívásra a Veszprémi Egyetem Analitikai Kémiai Tanszékén működő, MTA Kutatócsoport munkájában vett részt. Mint tudományos főmunkatárs a csoport munkájának irányítása mellett, részt vett a tanszéken folyó kutatások irányításában, és részt vállalt az egyetemi oktatásban is, mint egyetemi előadó, elsősorban a posztgraduális képzés területén. A Veszprémben töltött évei során termikus spektrometriás eljárásokat dolgozott ki szilárd fémvegyületek párolgási folyamatainak vizsgálata céljából. Lézeres mikroszinképelemzés és kemometriás adatfeldolgozó módszerek kombinációjával csoportja különböző eredetű élelmiszerek, antik pénzérmék, stb . eredet-meghatározására dolgozott ki eljárásokat. Mint a lézeres mikroszinképelemzés nemzetközileg ismert szakértője, az UNIDO megbízásából részt vett Argentínában egy új kutatólaboratórium munkájának indításában.(1977). Archeológiai leletek roncsolásmentes vizsgálatával kapcsolatos, spektrokémiai munkássága, mind hazai, mind pedig nemzetközi vonatkozásban különösen jelentős eredményekhez vezetett. Ezekről elsősorban Budapesten és Londonban, majd pedig New Yorkban tartott előadást. Kutatásainak eredményei: részben Kaba Melinda: Aquincumi orgona c. könyvében (Osiris, 2001), részben pedig a British Museum kiadásában megjelent: Metallurgy in Numismatics c. könyvben (London, 1998) található meg.

A Török – Mika – Gegus: Emission Spectrochemical Analysis c. alapvető művet a MTA nivódijjal tüntette ki.

Kiváló nyelv- és szaktudása révén több, idegennyelven megjelent, alapvető, műszaki és kémiai szakkönyv magyarnyelvű fordításának kiadásában mint szerkesztő működött közre. (Perry: Vegyész mérnökök kézikönyve I-II, Műszaki Kiadó 1964; Römp: Vegyészeti Lexikon, Műszaki Kiadó, 1985, stb.) Ezeknek a könyveknek óriási jelentősége volt a hazai értelmiség tudásszintjének megőrzésében azokban a különösen nehéz évtizedekben, mikor itthon a nyugati világnyelvek ismerete és oktatása, politikai okokból, rendkívül korlátozott volt,

Különleges érdemei voltak a szinképelemzés hazai elterjesztésében és a hazai kutatások

elősegítésében. Nagyon korán, 1951-ben a GTE (Gépipari Tudományos Egyesület), az OMBKE (Országos Magyar Bányász Kohász Egyesület) és a MKE (Magyar Kémikusok Egyesülete) keretében, Török Tiborral együtt alapították meg a Szinképelemző Szakbizottságot, melynek Szakács Ottóval és Zimmer Károlyjal évtizedeken át vezetői, irányítói voltak. Az egyesületek keretében, további lelkes szervezők csatlakozásával, évtizedeken át fáradhatatlan intenzitással szervezték és rendezték meg a tudományos előadó üléseket, az évenkénti, hazai vándorgyűléseket, 2 évenként az Olasz-Magyar Spektroszkópiai szimpóziumokat, továbbá a nemzetközi, CSI (Colloquium Spectroscopicum Internationale), CANAS (Conference of Analytical Spectroscopy), rendezvényeket.

Alapító tagja volt a GTE Szinképelemző Szakbizottságnak, Elnökségi tagja a MKE Spektrokémiai Társaságának, a MTA Analitikai Kémiai Szakbizottságának, a Nemzetközi Etalon Bizottságnak, továbbá az ICP Information Newsletter, a Canadian Journal of Spectroscopy szerkesztő bizottságának.

Több mint 50 éven át volt a Pasaréti Református Egyház aktív presbitere, Széleskörre kiterjedő, fáradhatatlan tudományos,

oktató, közéleti tevékenységének indítéka és egyben jellemzője is, a közösségiránti elkötelezettség, vagyis mások szolgálata és segítése volt..

Ezt igazolják kitüntetései is: Kiváló feltaláló (1973); GTE Egyesületi Érem (1978); Munkaérem ezüst fokozata, (1981); Pattantyús Ábrahám díj (1988); Török Tibor emlékérem ((2002); Náray Szabó István díj (2004).

A hadifogság, munkatábor, börtön és az életpályájának szinte egészére kiterjedő politikai nyomás ellenére — ha késéssel is — de tudományos fokozatait megszerezte, és 1998-ban a Veszprémi Egyetemről az egyetemi tanári címet is megkapta.

Munkásságának, tevékenységének emlékeit őrzik írásai és alkotásai. Egyéniségének szeretetének, önzetlen segítőkészségének, és barátságának emlékét pedig őrzik gyermekei, unokái, rokonai, és mindazok akik ismerték és szerették. Áldja meg őt a jó Isten példás életéért !

Inczédy János